

MISTRZ
MALGORZATA

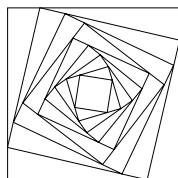
DWANAŚCIE GRAFIK KACPRA BOŻKA

Mojemu Ojcu

TEKA ZOSTAŁA PRZYGOTOWANA W LATACH 2004-2007
Z INSPIRACJI I NAKŁADEM MICHAŁA MAKSYMIOUKA ORAZ MACIEJA ŻYWOLEWSKIEGO,
WŁAŚCICIELI SALONU ANTYKWARYCZNEGO NAUTILUS,
A WYDANA W KRAKOWIE, W 2007 ROKU

STO TRZYNAŚCIE EGZEMPLARZY TEKI
(W TYM DZIESIĘĆ EGZEMPLARZY AUTORSKICH I TRZY IMIENNE)
ZOSTAŁO ODBITYCH WŁASNORĘCZNIE PRZEZ ARTYSTĘ
NA PAPIERZE HAHNEMÜHLE FARBAMI CHARBONNEL

KATALOG WYSTAWY
TEKI GRAFICZNEJ
KACPRA BOŻKA

NAUTILUS

KRAKÓW 2007

MIKHAIL A. BULGAKOV

Russian novelist and playwright, born in 1891 in Kiev, where his father was an Orthodox theologian. A doctor by education, he worked in a field hospital during World War I. In 1921, he moved to Moscow, where he debuted as a columnist, trying, from his earliest works, to grapple with the absurdities of the world he lived in. He evidently sided with communism, but as his work did not fit in with the canons of Socialist Realism, criticism was heaped on it. Constantly harassed by censors from the late 1920s, he appealed, unsuccessfully, to the authorities, including Stalin himself, to lift the ban on publishing and staging his works, or to allow him to leave the country. Bulgakov's correspondence with the authorities bears powerful witness to the plight of a disobedient writer in Stalinist Russia. He wrote satirical novels (*Diaboliad*, 1925) and allegorical fantasy books (*The Fatal Eggs*, 1925; *Heart of a Dog*, 1925). In *The White Guard* (first incomplete edition: 1925, full edition: 1969) and its adaptation for stage *Day of the Turbines* (staged 1926) he showed the history of the Russian intelligentsia during the October Revolution and the civil war. A similar subject was tackled in the drama *Flight* (staged 1957). He was the author of the farce *Zoyka's Apartments* (staged 1926), a play on Stalin's youth *Batum* (1938), and biographical dramas focused on an artist's life in a country under despotic rule: *The Last days. Pushkin* (staged 1943) and *A Cabal of Hypocrites* (staged 1936, devoted to Molière, just as the novel *The Life of Monsieur Molière*, 1962). The unfinished satirical *Theatrical Novel* (1965) and the collection of stories *Notes on the Cuff* (1922-1923) were partly based on his biography. In Poland, several collections of his works have been published: *Pan Piłsudski i inne opowiadania* (1989), *Czarny mag* (1992), *Bieg. Utwory sceniczne* (1994) and many others. He gained world-wide renown, too bad only posthumously, for his novel *The Master and Margarita* (first, incomplete edition: 1966 in the *Moscow* monthly; full edition: 1968, Frankfurt am Main, Polish editions: incomplete in 1969, complete in 1981) on the eternal coexistence of and struggle between good and evil.

MICHAŁ A. BUŁHAKOW

Rosyjski prozaik i dramatopisarz urodził się w Kijowie, w 1891, gdzie jego ojciec był prawosławnym teologiem. Z wykształcenia lekarz, w czasie I wojny światowej pracował w szpitalach polowych. W 1921 zamieszkał w Moskwie; tam debiutował jako felietonista. Od wczesnych utworów próbował mierzyć się z absurdami świata, w którym przyszło mu żyć. Choć wyraźnie opowiedział się za komunizmem, nie mieszczący się w socrealistycznych kanonach charakter jego twórczości sprowadził na niego atak krytyki. Od końca lat 20. był nękany przez cenzurę. Bezskutecznie zwracał się do władz (m.in. do samego Józefa Stalina) o cofnięcie zakazu publikowania i wystawiania jego utworów albo pozwolenie na wyjazd za granicę. Zachowana korespondencja Bułhakowa z władzami w tej sprawie jest dobitnym świadectwem sytuacji niepokornego pisarza w stalinowskiej Rosji. Bułhakow pisał opowieści satyryczne (*Diaboliada*, 1925, wydanie polskie 1984) i alegoryczno-fantastyczne (*Fatalne jaja*, 1925, wydanie polskie 1928; *Psie serce*, 1925, wydanie polskie 1989). W powieści *Biała gwardia* (wydanie niepełne 1925, pełne 1969, wydanie polskie 1972) i jej scenicznej adaptacji *Dni Turbinów* (wystawionej 1926) przedstawił losy inteligencji rosyjskiej podczas rewolucji październikowej i wojny domowej. Podobną tematykę podjął w dramacie *Ucieczka* (wystawionym 1957). Był autorem komedii satyrycznej *Mieszkanie Zojki* (wystawionej 1926), sztuki o młodości Stalina *Batum* (1938) i dramatów biograficznych o sytuacji artysty w despotycznie rządzonym państwie: *Aleksander Puszkין* (wystawiony 1943) i *Zmowa świętoszków* (wystawiony 1936; utwór poświęcony Molierowi, podobnie jak powieść *Życie pana Moliera*, 1962, wydanie polskie 1968). Nieukończoną satyryczną *Powieść teatralną* (1965, wydanie polskie 1967) oraz opowiadania *Zapiski na mankietach* (1922-1923, polski wybór 1984) oparł na motywach autobiograficznych. W Polsce ukazały się wybory jego utworów: *Pan Piłsudski i inne opowiadania* (1989), *Czarny mag* (1992), *Bieg. Utwory sceniczne* (1994) i in. Światową sławę (szkoda, że pośmiertną) przyniosła Bułhakowowi powieść *Mistrz i Małgorzata* (wydanie niepełne 1966 w miesięczniku „Moskwa”, pełne 1968 we Frankfurcie nad Menem, wydanie polskie: niepełne 1969, pełne 1981) o odwiecznym współistnieniu i walce dobra ze złem.

Artysta urodził się w 1974 w Krakowie. Jest absolwentem Liceum Sztuk Plastycznych im. A. Kenara w Zakopanem i Wydziału Grafiki krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Pracę dyplomową zrealizował pod kierunkiem prof. Stanisława Wejmana w pracowni miedziorytu i litografii. Uprawia grafikę warsztatową i rysunek. Uniwersalne wartości powieści Michaiła Bułhakowa stały się dla Kacpra Bożka punktem wyjścia do wytrwałej, ponad trzyletniej pracy, której owocem jest dwanaście grafik, wykonanych w różnych technikach (akwaforta, akwatinta, mezzotinta, miękki werniks), składających się na tekę „Mistrz i Małgorzata”. Misterne i precyzyjne grafiki zaludnił sforą Bułhakowskich bohaterów, jednocześnie operując syntetycznym ujęciem głównych problemów moralnych przenikających powieść.

Wystawy indywidualne: 1988 Galeria „Gołogórski”, Kraków; Galeria „Na prowincji”, Lublin; 2003 Galeria Sztuki Współczesnej, Myślenice; Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Grafika, Rysunek, sierpień–wrzesień 2003; 2004 Galeria Wydziału Grafiki ASP Kraków; Galeria NAUTILUS w Krakowie. **Wystawy zbiorowe i konkursy:** 1988 Interprint, międzynarodowa wystawa grafiki studenckiej, prezentowana w Polsce, Irlandii, Holandii, USA, Wielkiej Brytanii; 1999 Biennale Grafiki Studenckiej, Poznań; I Międzynarodowy Konkurs Rysunku, Wrocław; Litografia w Akademii, Kraków; 2000 Miedzioryt w Akademii, Kraków 2000; Galerie Internationale, Aiseau (Belgia); Galerie Kunen, Dulmen (Niemcy); Kunstere fra Polen, Kopenhaga (Dania); Dyplom 2000, Pałac Sztuki, Kraków; 2001 Konfrontacje 2001, Polska i czeska grafika, Kraków; 2002 Mondo Cane, „Jan Fejkiel Gallery”, Kraków; Salon d’Estampa, Madryt (Hiszpania); 2003 Grand Prix Młodej Grafiki Polskiej, Kraków; 2004 Stypendyści Miasta Krakowa, Kamienica Lamellich, Kraków; „Wystawa grafiki. Kacper Bożek, Tomasz Daniec”, NAUTILUS, Kraków; 2007 „Podróż. Artystyczne interpretacje” wystawa w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa, NAUTILUS, Kraków. **Nagrody:** 1999 Nagroda D’Ann & Gus’a Mazzocca za najlepszą pracę studencką; 2000 Nagroda Małgorzaty i Andrzeja Zająców za najlepszą pracę studencką 2000; Nagroda T. Kulisiewicza za pracę dyplomową; Grafika Roku - III nagroda za „Bożek Ciężkobrojni”; 2001 I nagroda w konkursie na exlibris organizowanym przez Bibliotekę Raczyńskich w Poznaniu; 2002 Grafika Roku, Grand Prix za „Milites Templi”; 2003 Stypendium Twórcze Miasta Krakowa.

The artists was born in 1974 in Krakow. He graduated form the Kenar Visual Arts School in Zakopane and the Graphic Department of the Krakow Academy of Fine Arts, where he produced his final graduation work under Prof. Stanisław Wejman in the Copper Engraving and Lithography Studio. His media are printmaking and drawing. The universal characters of Mikhail Bulgakov’s novel became for Kacper Bożek a staring point for a meticulous, three-year-long effort crowned with a dozen prints made in various techniques (etching, aquatint, mezzotint, soft varnish), which together make up *The Master and Margarita* portfolio. These amazingly intricate, high-precision prints are populated with a host of Bulgakov’s characters, at the same time capturing in a most synthetic way the key moral issues that permeate the novel.

MISTRZ I MAŁGORZATA

Powieść Michała Bułhakowa to jedno z niewątpliwych arcydzieł literatury XX wieku. Przenikające się światy stalinowskiej Moskwy i chrystusowej Jerozolimy tworzą tło, na którym wyraźniej widać kondycję ludzkiego ducha. Pisarz pracował nad tekstem 12 lat, od 1928 do śmierci w 1940, ośmiokrotnie redagując tekst. W 1930 pod wpływem załamania nerwowego spalił 15 pierwszych rozdziałów.

Powieść daje obraz miasta, w którym rządzi totalitarny absurd: łapówkarstwo, denuncjacje, znikanie „niewygodnych” ludzi, strach przed „pewną instytucją”, ingerencja polityki we wszystkie dziedziny życia, całkowity brak prywatności, przywileje dla ludzi władzy. Wątek współczesny akcji powieści obejmuje tylko trzy dni: od środy do soboty, obfitujące w skandale i ekscentryczne wydarzenia (przestrzeń realistyczna). Akcja rozgrywa się też w czasach biblijnych, a kończy w zaświatach, gdzie spotykają się postaci realne, biblijne i fantastyczne.

W ateistycznej Moskwie lat 30. pojawia się szatan, przedstawiający się jako Woland, profesor czarnej magii. Towarzyszy mu świta, w skład której wchodzi: Korowioł-Fagot (figlarz, diabeł rodem z ludowej tradycji), Asasello (wykonawca diabelskich poleceń), kot Behemot oraz Hella (rozwiązła wampiryzm) i Abaddon (diabeł wymierzający kary). Ich zadaniem jest przygotowanie w Moskwie szatańskiego balu, odbywającego się co roku w innej części świata. Pobyt w Moskwie czarnej grupa rozpoczyna od uśmiercenia Berliozy, prezesa stowarzyszenia literatów moskiewskich Massolit, nie wierzącego w siły nadprzyrodzone, oraz wielkiego spektaklu w teatrze, podczas którego z sufitu lecą pieniądze, a kobiety ubrane zostają w najlepsze suknie (by po wyjściu na ulicę zostać w bieliźnie, z papierkami zamiast banknotów w rękach). Kilku literatów trafia do szpitala psychiatrycznego, gdzie przebywa Mistrz – autor powieści o Chrystusie i Poncjuszu Piłacie, odrzuconej przez Massolit jako nieprawdziwej i bezsensownej, sprzecznej z obowiązującą ideologią.

Historia Mistrza, który poznaje Małgorzatę, piękną kobietę, nieszczęśliwą w małżeństwie, zawiera cechy romansu fantastycznego: gdy spaliwszy rękopis powieści Mistrz zostaje zamknięty w szpitalu dla psychicznie chorych, Małgorzata usiłuje odnaleźć kochanka. Zdeterminowana, zawiera pakt z diabłem. Woland, za jej udział w szatańskim balu (którego gospodynią musiała być kobieta o imieniu Małgorzata), obiecuje oddać jej Mistrza. Zamieniona w czarownicę Małgorzata, lecąc na miotle na bal, niszczy mieszkanie krytyka Łatuńskiego, który zdyskwalifikował powieść Mistrza, bierze udział w balu i odzyskuje kochanka. Bohaterowie wolą jednak umrzeć razem, niż żyć dalej w sowieckiej paranoi. Wypadki moskiewskie prezentuje narrator, deformując rzeczywistość w zwierciadle satyry i groteski.

Cechy powieści filozoficznej o uniwersalnych problemach etycznych zawiera pisana przez Mistrza historia przedstawiająca proces i skazanie na śmierć Jezui Ha-Nocri (Jezusa). Bułhakow przedstawia sylwetkę Poncjusza Piłata, prokuratora Judei, tworząc portret człowieka wahającego się do ostatniej chwili z wydaniem wyroku, pragnącego ocalić Jezusa, prowadzącego długie rozważania i dialog z oskarżonym. Autor odsłania kulisy władzy, ukazując Piłata jako człowieka zmuszonego do wydania wyroku, politycznego gracza, u którego głos sumienia musi ustąpić przed dyrektywami władzy. Jezus jawi się jako człowiek walczący o prawdę, skromny, niezdający sobie sprawy ze swej charyzmatycznej potęgi.

Poprzez plan historyczny powieść staje się apokryfem biblijnym, wykorzystującym literacki motyw szatana, który został przewrotnie rozwinięty. Diabeł, utożsamiany z niszczycielską siłą, nie przybywa do Moskwy tylko jako odwieczny sprawca zła; niszczy postacie negatywne i usiłuje zdruzgotać totalitarny porządek, nie krzywdząc zwykłych ludzi (pomaga Małgorzacie i Mistrzowi). Kontrastowe zestawienie dwóch balów – wydawanych przez Wolanda i Massolit – wymownie podsumowuje moskiewską rzeczywistość. Jak noc Walpurgi, z udziałem najgorszych przestępców, skazańców, mieszkańców piekieł, bal u szatana jest fascynującym spektaklem, gdzie nikt nie ukrywa prawdy, dużo prawdziwszym od żalostnej imprezy pijanych literatów.

Pesymistyczna w ocenie rzeczywistości, w której zło króluje i zwycięża nad dobrem, paraboliczna powieść Bułhakowa nie zawiera, niestety, optymistycznego przesłania: wielka miłość, wierność samemu sobie, prawda, dobro, sprawiedliwość muszą toczyć odwieczną walkę o miejsce zarówno w każdym z nas, jak i w świecie.

DWANAŚCIE GRAFIK
KACPRA BOŻKA

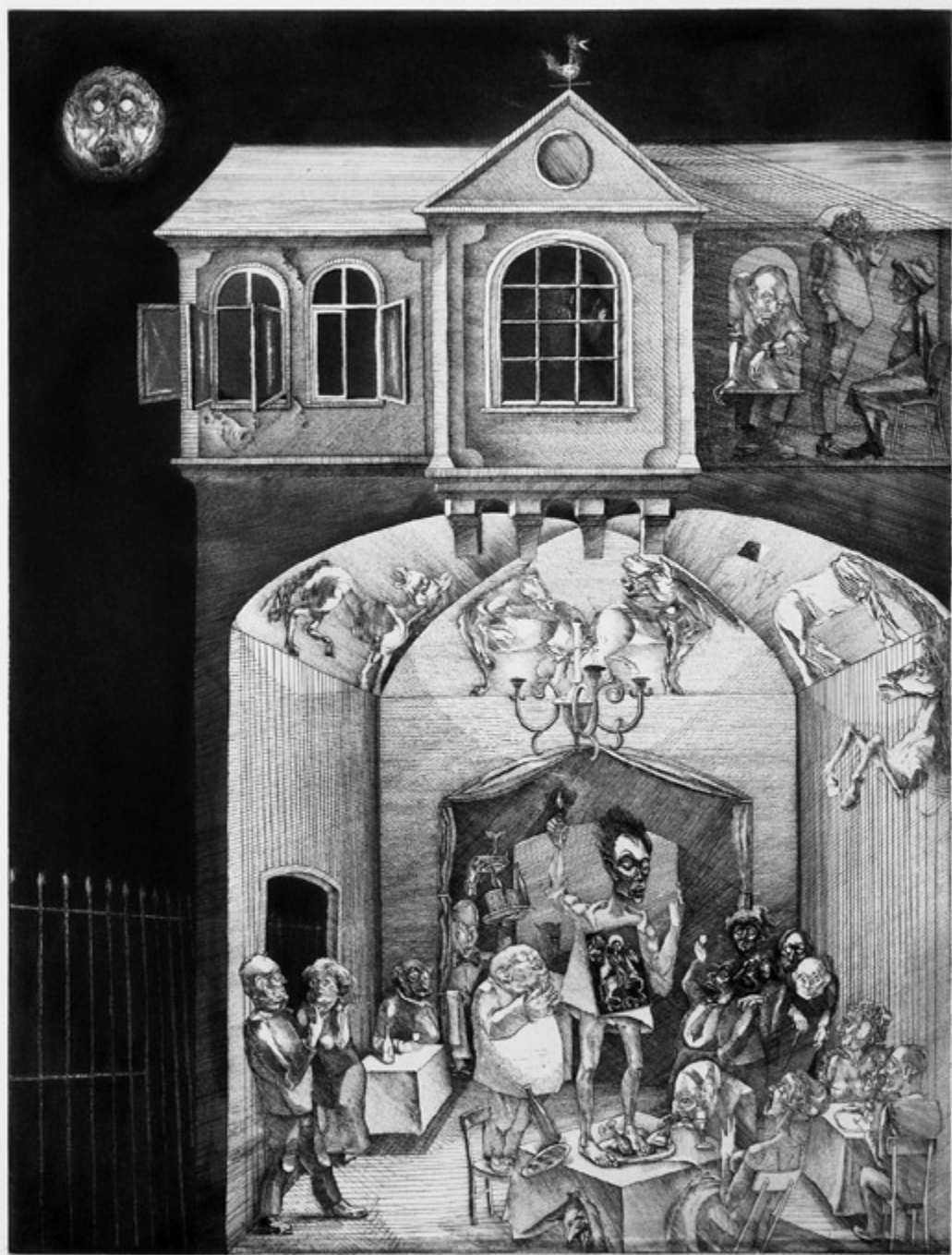

„Piąty prokurator”, 2006
akwaforta, akwatinta, miękki werniks
The Fifth Procurator
etching, aquatint, soft varnish

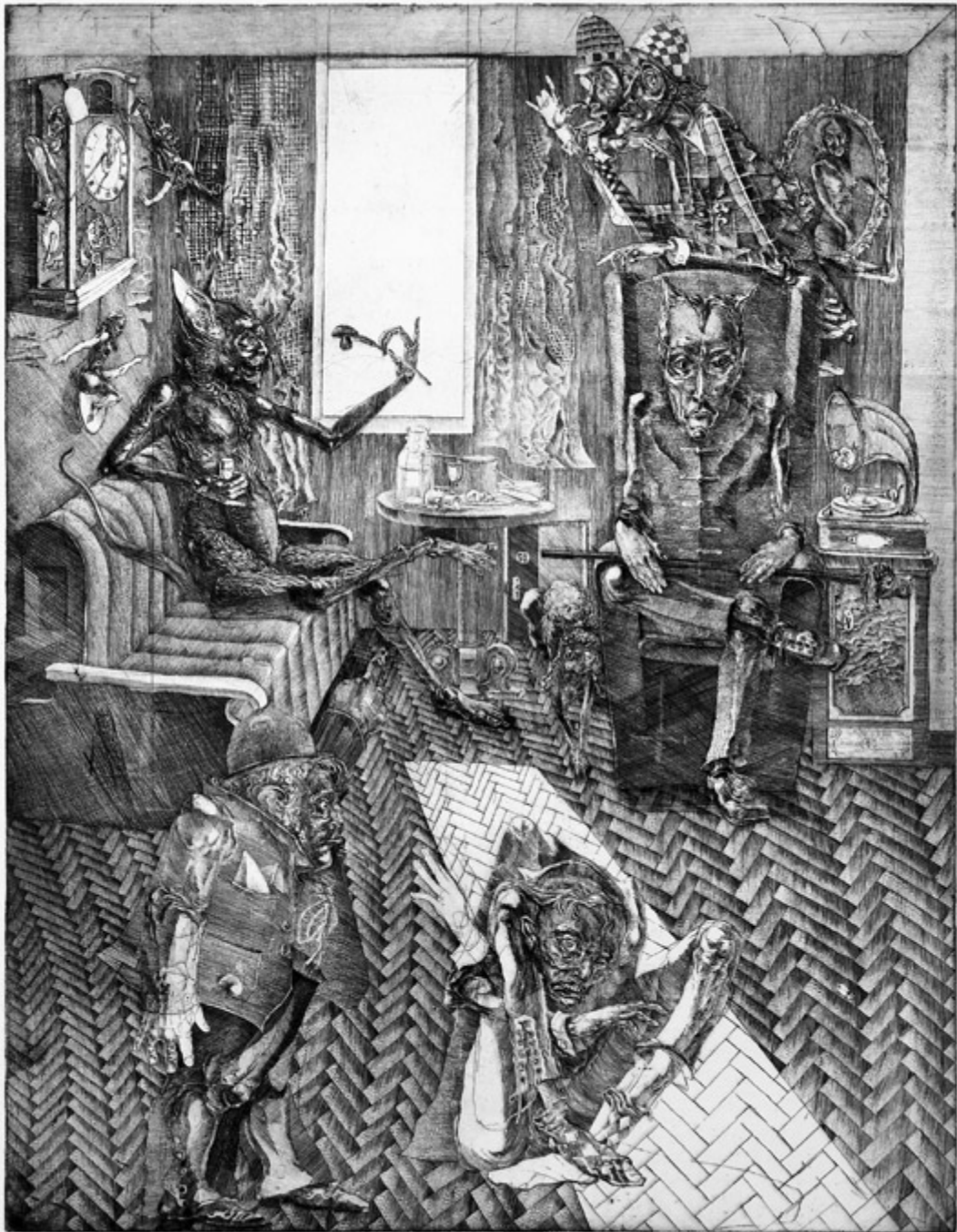
„Dowód siódmy”, 2004
akwaforta, akwatinta

The Seventh Proof
etching, aquatint

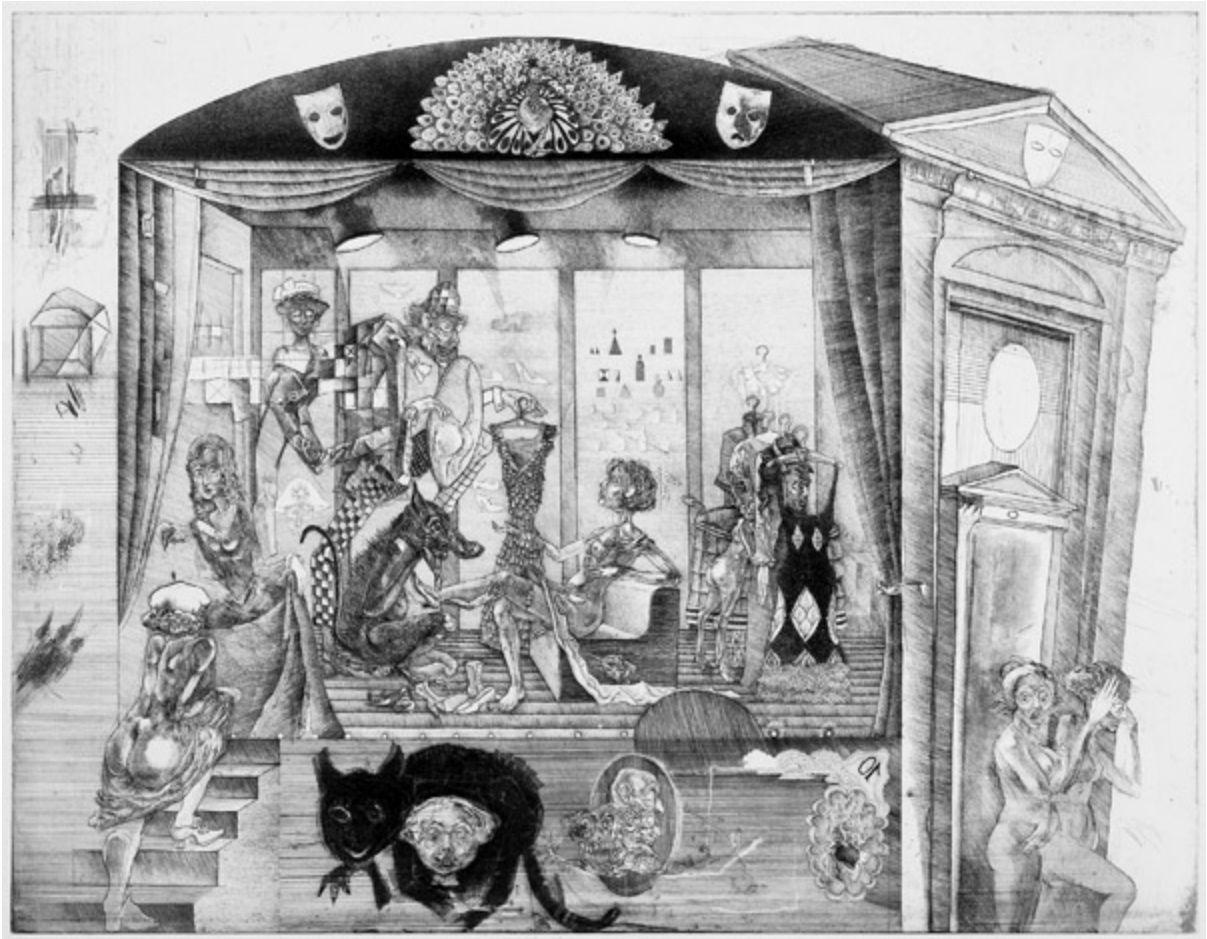
„Gribojedow”, 2006
akwaforta, akwatinta

Griboedov
etching, aquatint

„Fatalne mieszkanie”, 2005
akwaforta

A Naughty Apartment
etching

„Variétés”, 2005
akwaforta, akwatinta
The Variety Theatre
etching, aquatint

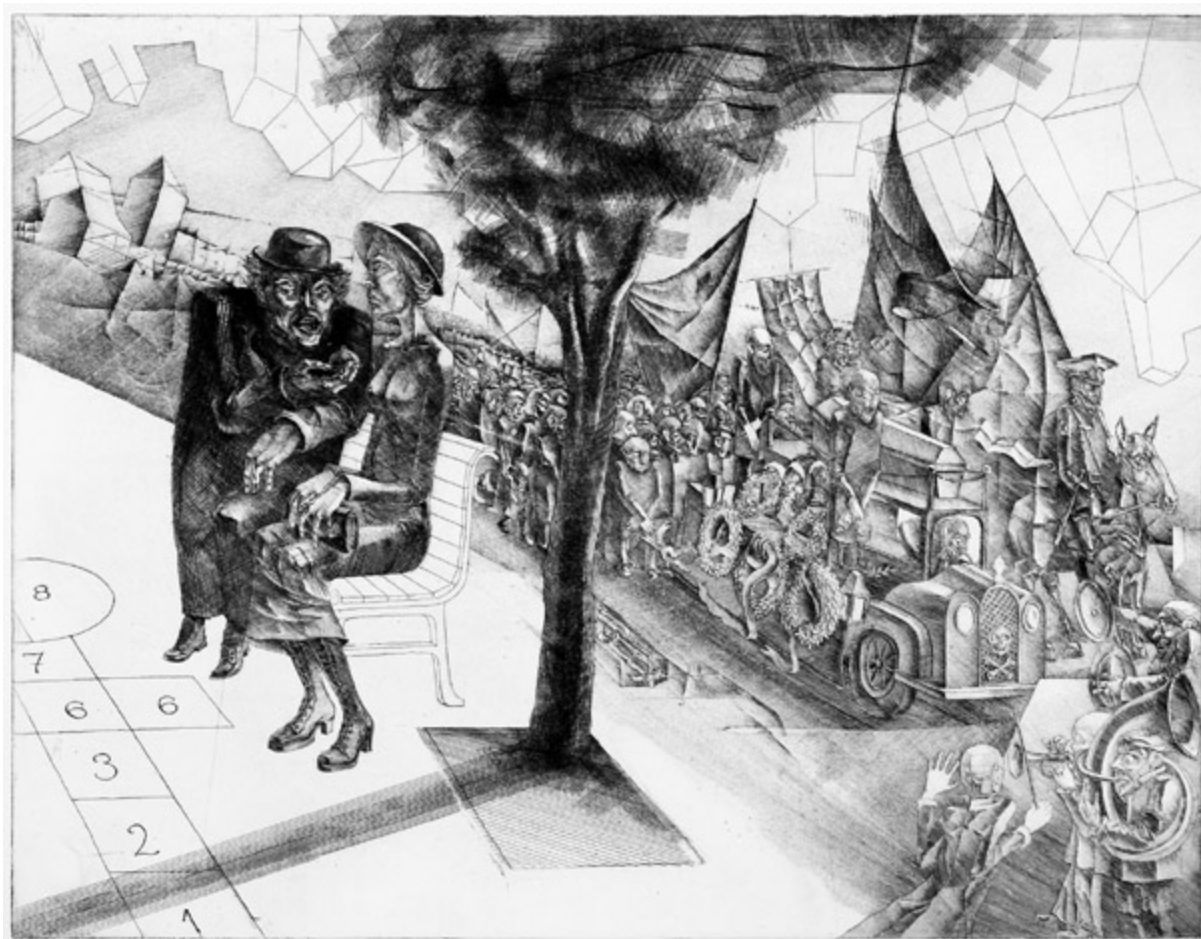
„Chwała kogutowi”, 2005
akwaforta, akwatinta

Glory to the Cock!
etching, aquatint

„Mistrz i Małgorzata”, 2004
akwaforta, akwatinta, mezzotinta

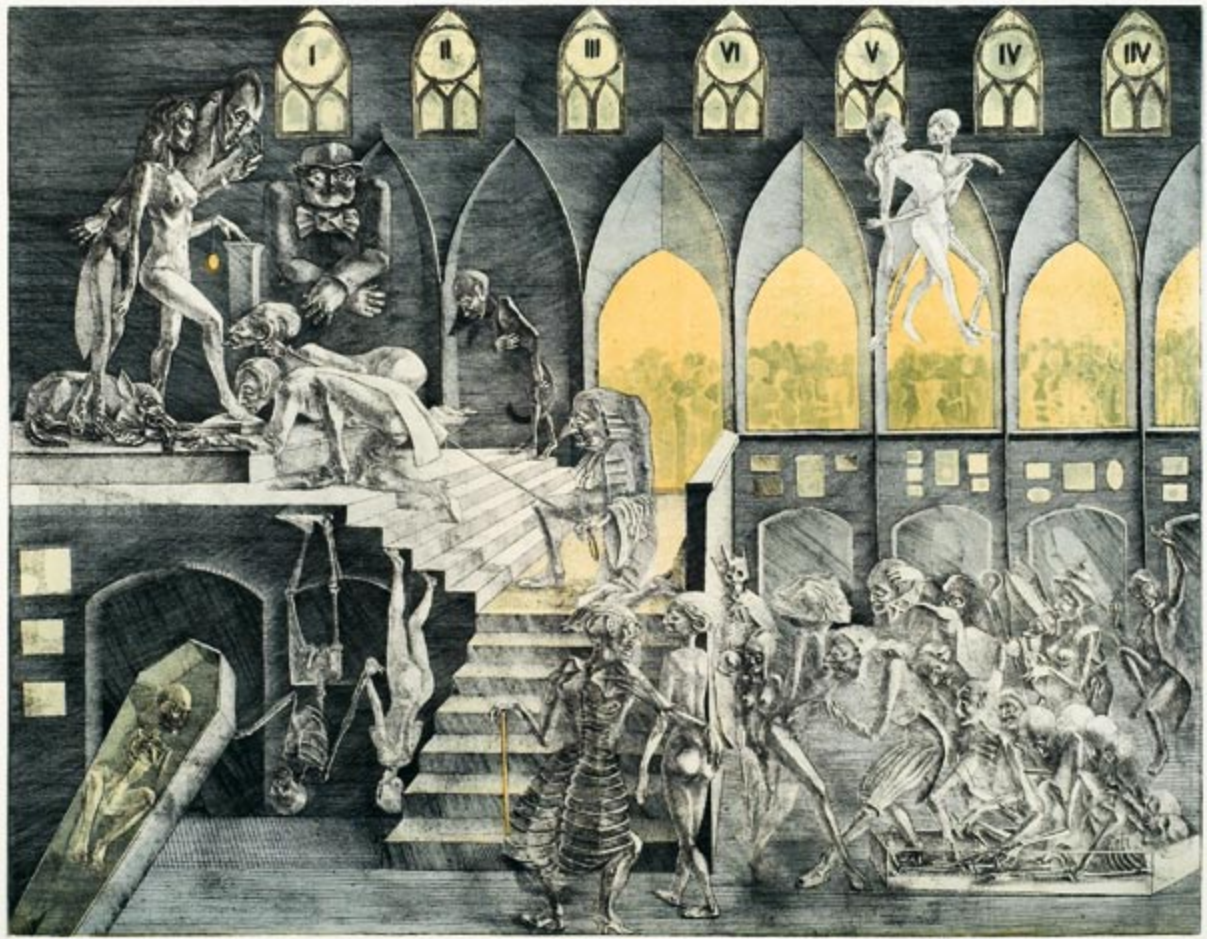
The Master and Margarita
etching, aquatint, mezzotint

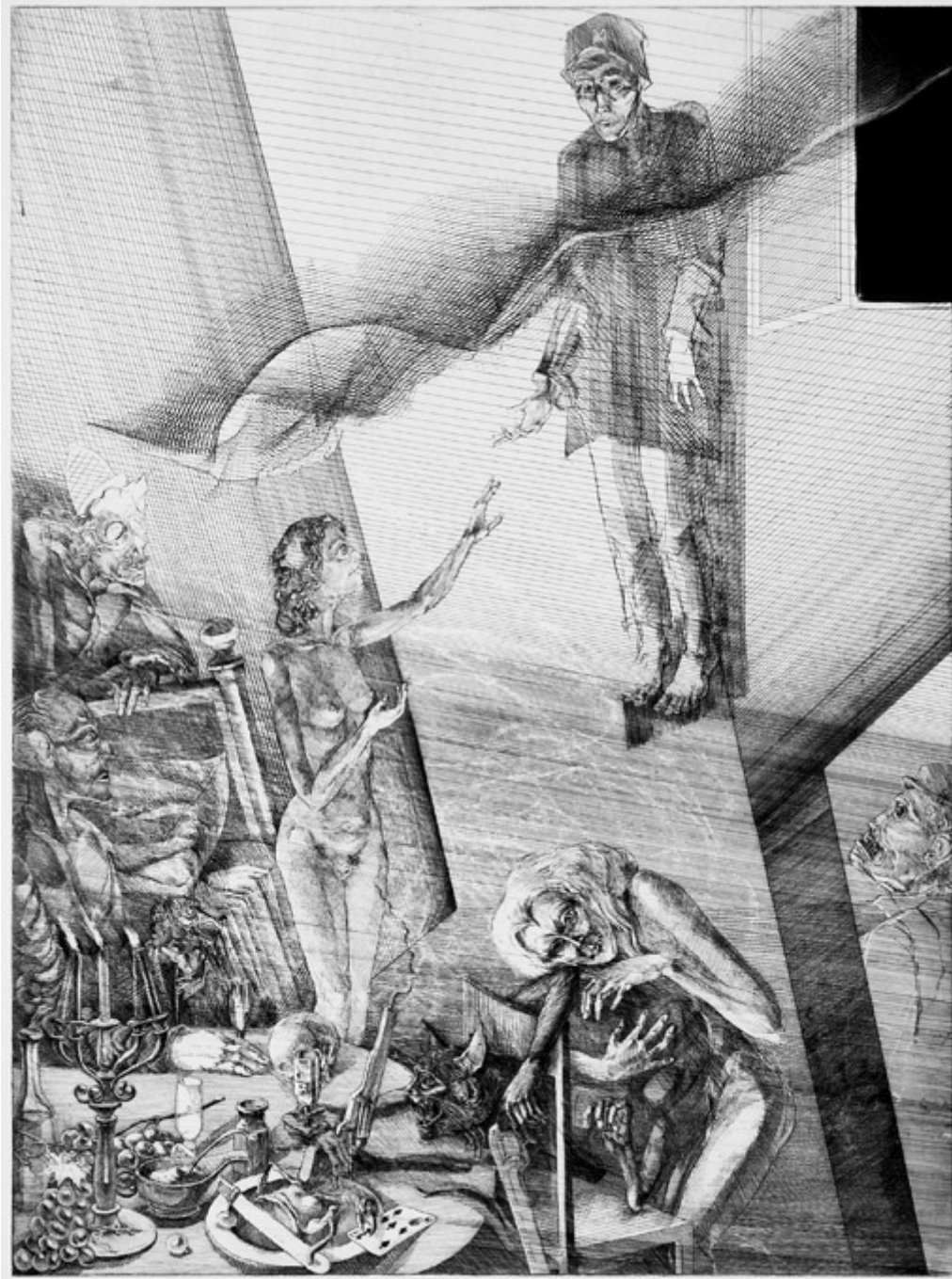
„Pogrzeb”, 2007
akwaforta
The Burial
etching

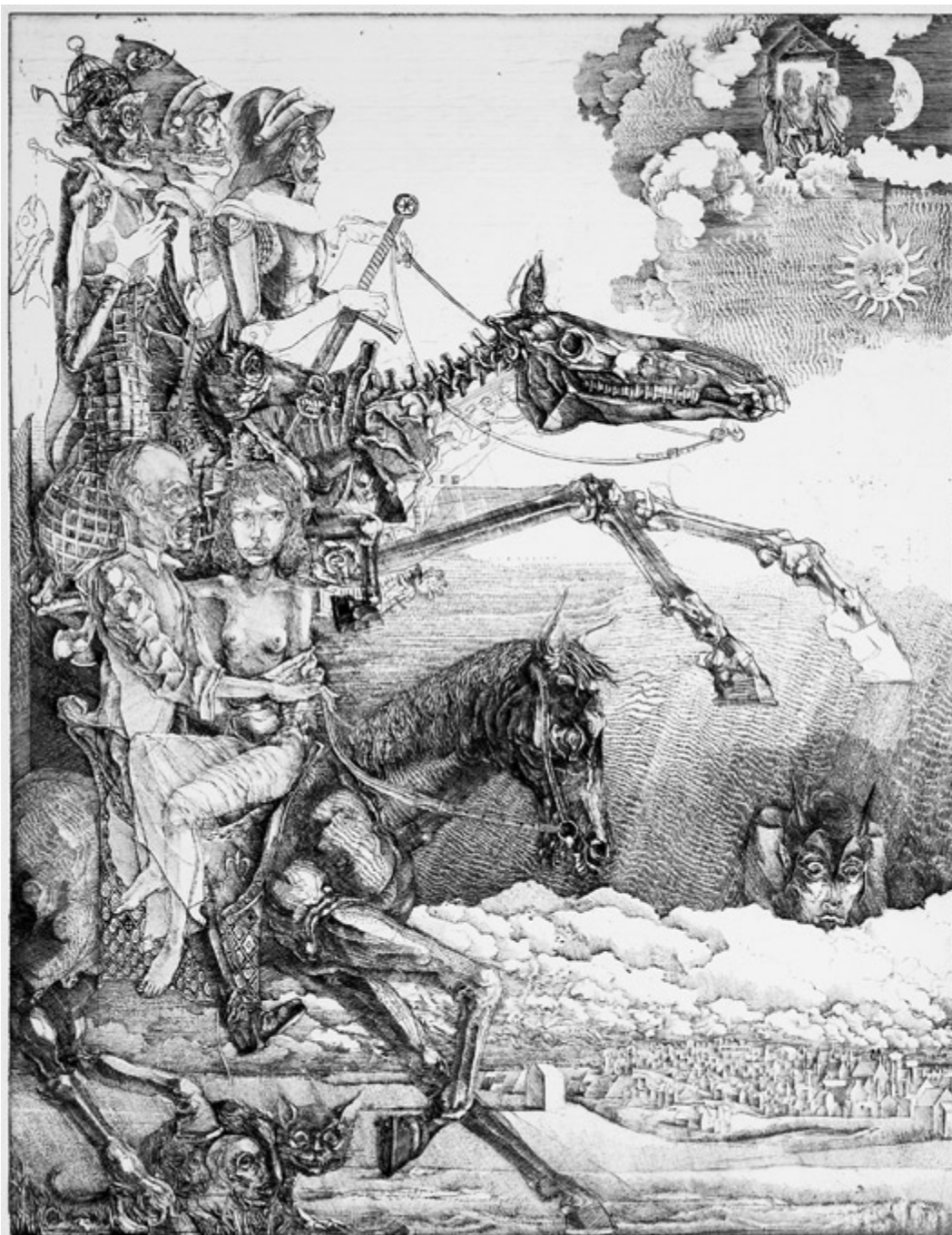
„Lot”, 2007
akwaforta, akwatinta
Flight
etching, aquatint

„Bal”, 2007
akwaforta, akwatinta
The Great Ball
etching, aquatint

„Mistrz”, 2006
akwaforta, mezzotinta
The Master
etching, mezzotint

„Diabli wiedzą dokąd”, 2007
akwaforta

The Devil Knows Where
etching

NAUTILUS Salon Antykwareczny, Galeria, Dom Aukcyjny

Michał Maksymiuk i Maciej Żywolewski
ul. Pijarska 5/2a, 31-015 Kraków
tel./fax: 0048 12 422 91 60
e-mail: nautilus@antique.com.pl
www.antique.com.pl; www.artgal.com.pl

opracowanie katalogu: Roman Marcinek, Maciej Żywolewski

skład: Maciej Żywolewski

fotografie: Maciej Żywolewski

tłumaczenia: Monika Myszkievicz

© Copyright NAUTILUS Salon Antykwareczny 2007